

**Stockholm
University**

**Centrum för socialvetenskaplig alkohol- och drogforskning
(SoRAD)**

Stockholms Universitet
Sveaplan, 106 91 Stockholm
<http://www.sorad.su.se>

VERKSAMHETSBERÄTTELSE 2016

Förord

Denna verksamhetsberättelse för SoRAD har utarbetats av föreståndaren i samråd med övrig personal. Verksamhetsberättelsen antogs på styrelsemötet den 9 maj, med vissa mindre korrigeringar. Styrelsens överlät till ordföranden Lena Hübner att godkänna den slutliga versionen, vilket också skedde.

Stockholm den 31 maj, 2017.

Jenny Cisneros Örnberg

Föreståndare

Innehåll

1. Bakgrund
2. Det gångna verksamhetsåret
3. Organisation och personal
4. Verksamhet
5. Seminarier och konferenser
6. Undervisning
7. Samverkan
8. Publikationer
9. Året som kommer

Bilagor:

1. Ekonomi
2. Styrelse
3. Forskningsprojekt 2016
4. SoRADs publikationslista 2016

1. Bakgrund

Centrum för socialvetenskaplig alkohol- och drogforskning (SoRAD) är ett tvärvetenskapligt forskningscentrum med uppgift att initiera, bedriva samt informera om socialvetenskaplig forskning kring alkohol och droger. På senare år har SoRADs forskningsområde breddats och har nu även kommit att inkludera tobak och spel. Verksamheten startade 1999 och är förlagd till den samhällsvetenskapliga fakulteten vid Stockholms universitet.

SoRADs kärnverksamhet finansieras via fakultetsmedel från samhällsvetenskapliga fakulteten. Den huvudsakliga finansieringen av SoRADs forskning kommer dock från externt sökta och erhållna medel från forskningsråd och EU:s ramprogram. De största enskilda projekten finansierade på detta sätt är Centre of Excellence-anslaget *Inclusion and Exclusion in the Late Welfare State: the Case of Alcohol and Drugs*, Forte). Under 2016 bedrevs därutöver drygt 13 stycken externt finansierade forskningsprojekt (se Bilaga 3).

2. Det gångna verksamhetsåret

Under 2016 startade fyra nya forskningsprojekt: *Vetenskaplig stat eller statlig vetenskap? Välfärdsforskningens och välfärds politikens kunskapsformer 1911-2015*, ett RJ finansierat forskningsprojekt som leds av Johan Edman. Forskare i projektet är Lena Eriksson och Helena Bergman från Historiska institutionen.

Fördelar, spänningar och motsägelsefulla incitament i välfärdssystemet: New Public Management i svensk missbruks- och beroendevård". RJ finansierat projekt med Jessica Storbjörk som projektledare. Övriga deltagande med anknytning till SoRAD är Kerstin Stenius, Irja Christops och Eva Samuelsson.

Under 2016 påbörjas även en kvalitativ intervjustudie som genomförs på uppdrag av Folkhälsomyndigheten om förändringar i spelvanor och spelproblem över tid. Jenny Cisneros Örnberg, Eva Samuelsson och Kristina Sundqvist arbetar i projektet.

Peter Wennberg påbörjar det Svenska Spel finansierade projektet *Astris* som syftar till att studera sambandet mellan affektreglering och spelande om pengar.

Under 2016 har SoRAD precis som föregående år haft två gästprofessorer, Ludwig Kraus, som också är verksam vid Psykologiska institutionen på Westfälische Wilhelms universitet i Münster och Robin Room, SoRADs första föreståndare och numera huvudsakligen verksam vid La Trobe University, Melbourne Australien.

SoRAD stod tillsammans med CAN som huvudarrangör av den internationella alkoholkonferensen Kettil Bruun Society Konferensen var den 42:a i ordningen och andra gången den hölls i Sverige. Konferensen hölls i Aula Magna på Stockholms universitet 30 maj – 3 juni och hade 207 deltagare.

SoRAD-medarbetare fick under 2016 beviljat fem nya externfinansierade forskningsprojekt och ett programstöd, totalt ca 14,9 miljoner.

3. Organisation & personal

SoRAD leds av en föreståndare med operativt ansvar samt en extern styrelse bestående av sju personer. Fem ledamöter representerar Stockholms universitet medan övriga utsetts att representera andra universitet och organisationer (Bilaga 2). Den nuvarande styrelsen tillsattes av rektor i början av 2015 på en mandatperiod som sträcker sig till utgången av 2017.

Föreståndaren ansvarar för administrativa och ekonomiska frågor samt personalfrågor och har en ledningsgrupp till sitt förfogande för att bereda ärenden av sådan karaktär. Särskilda ansvariga bland personalen har utsetts för att bevaka jämställdhetsfrågor (Katarina Winter och Peter Wennberg), frågor rörande den psykosociala och fysiska arbetsmiljön (Irja Christophs och Filip Roumeliotis) samt miljö och hållbar utveckling (Tomas Hemmingsson).

Under året har sammanlagt 23 stycken personer arbetat på SoRAD: tre heltidsanställda professorer, två gästprofessorer, en återanställd professor på deltid, fem docenter varav tre lektorer, fem disputerade forskare, fyra doktorander (socialt arbete, sociologi och psykologi), två forskningsassistenter och en administratör. Professor Börje Olsson gick under året i pension blev avtackad i maj. Även Irja Christophs och Josefine Berndt slutade sina tjänster under året.

Under 2016 träffade områdes- och fakultetsledningen, efter förslag från vicerektor Karin Helander, föreståndarna på CHESS, SoRAD och Stressforskningsinstitutet och diskuterade utredningens analys och enheternas syn på eventuellt samgående. I april gav vicerektor dekanus Astri Muren och Samhällsvetenskapliga fakultetens kanslichef Felicia Markus uppdraget att utreda:

- SoRAD:s förutsättningar att fortsätta att bedriva sin verksamhet inom ramen för en egen enhet
- möjligheten att bilda en långsiktigt hållbar folkhälsovetenskaplig institution vid Samhällsvetenskaplig fakultet genom samgående mellan i första hand CHESS, Stressforskningsinstitutet och SoRAD (delvis avhängigt resultatet av ovanstående utredningsuppdrag). Utredarna ska särskilt beakta att inom ramen för en sådan institution

- * tillräckliga resurser kan säkerställas i form av både UGA- och FUF-medel,
- * att folkhälsoämnet får en stabil gemensam kärna för både forskning, forskarutbildning och utbildning på grundnivå och avancerad nivå
- * att hänsyn tas till de ingående enheternas starka varumärken

I september kom utredarnas rapport som tydliggjorde att CHES och SoRAD var beredda att bilda en folkhälsovetenskaplig institution från och med januari 2018.

Stressforskningsinstitutet framstod mer avvaktande till ett samgående som sker för snabbt och utan närmare konsekvensanalys för institutets verksamhet.

4. Verksamhet

I det följande görs en relativt kort beskrivning av årets verksamhet inom de tre övergripande forskningsområden som finns representerade på SoRAD. Detaljerad information om samtliga pågående och avslutade projekt på SoRAD samt övrig verksamhet på centret finns på hemsidan (www.sorad.su.se).

Konsumtion, skador och normer

Inom detta forskningsområde studeras alkohol- och drogvanor, inklusive tobak i den svenska befolkningen med fokus på förändringar över tid och olika konsekvenser av bruk och missbruk. Forskningen berör exempelvis sambandet mellan alkoholkonsumtion och alkoholrelaterade problem, totalkonsumtionsmodellens giltighet samt metodologiska studier av hur man kan mäta konsumtion och skador. En central målsättning är att integrera mer epidemiologiska studier med forskning som belyser normer och attityder kring alkohol och droger samt deras betydelse i olika människors liv.

Tomas Hemmingsson har under året arbetat med ett projekt som analyserar orsaker till socioekonomiska skillnader i ogynnsamma levnadsvanor. Förklaringar till sociala skillnader i ohälsa kan sökas inom ett flertal livsområden, såsom arbetsliv, andra levnadsförhållanden och levnadsvanor, och kan ha sitt ursprung i ogynnsamma förhållanden i barn- och ungdomen. Hemmingsson har under året studerat vad socioekonomisk position i barndomen, kognitiv förmåga och andra tidiga levnadsförhållanden, samt social position i vuxenlivet, betyder för risken att senare bli föremål för alkoholrelaterad sjukhusvård och att drabbas av dödlighet. Han har också arbetat med studier av betydelsen av föräldrars alkoholkonsumtion för alkoholkonsumtion, alkoholrelaterad sjuklighet och social karriär hos deras barn.

Anders Ledberg har under 2016 arbetat med aspekter av narkotikamissbruk och dess konsekvenser. Detta har framförallt bestått i en fortsatt undersökning av dödligheten bland

personer i läkemedelsassisterad behandling vid opiatberoende (LARO-behandling) samt en större undersökning av förändringar i dödlighet bland opioidmissbrukare i Sverige under de senaste 29 åren. Ledberg har även deltagit som expert i den offentliga utredningen om nätdroger mm som presenterades i betänkande *Klassificering av nya psykoaktiva substanser* (SOU 2016:93).

Ludwig Kraus har under 2016 arbetat inom projektet *Alkoholkonsumtion, genusskillnader och social förändring. De svenska dryckessituationernas könsspecifika dynamik i ett komparativt perspektiv*. Kraus är även ansvarig för the Co-ordination Committee of the European School Survey Project on Alcohol and Other Drugs (ESPAD) och första författare av ESPAD rapporten 2015 *Results from the European School Survey Project on Alcohol and Other Drugs*”, publicerad av EU Kommissionen.

Kristina Sundqvist disputerade i december med avhandlingen *Beyond recreational Gambling. A Psychological Perspective on Risk and Problem Gambling* och analyserar i den kliniskt relevanta subgrupper i ett representativt svenskt urval av problemspelare samt prevalensen för olika former av återhämtning från spelproblem (handledare Peter Wennberg och Jan Blomqvist).

Peter Wennberg bedriver framför allt forskning kring metodutveckling inom alkohol- drog- och spelområdet samt psykologiska behandlingsstudier. Wennberg har under året också varit sakkunnig i Socialstyrelsens arbete kring att utforma riktlinjer för vilka metoder som fungerar i vården och vilka metoder som kan, bör, skall eller inte skall användas.

Politik och samhälle på bruks- och missbruksområdet

Inom detta forskningsområde studeras och analyseras alkohol- och narkotikapolitikens grunder, dess konkreta utformning och genomförande samt vilka effekter och konsekvenser som kan kopplas till den. Forskningen omfattar såväl diskursiva studier som empiriska studier av specifika alkohol- och narkotikapolitiska insatser. Flera studier ingår också i internationella forskningsprojekt eller har ett internationellt komparativt perspektiv.

Inom detta tema pågår tre avhandlingsprojekt:

Filip Roumeliotis avhandlingsprojekt i sociologi handlar om hur narkotikaprevention organiseras som ett politiskt och ideologiskt fält. Han undersöker vilka politiska mål som narkotikapreventionen är tänkt att uppfylla samt den vetenskapliga grund som preventionen vilar på. Under 2016 arbetade Roumeliotis främst med att författa kappan till avhandlingen samt publicera återstående artiklar till avhandlingen. Filip Roumeliotis disputerade den 9 september 2016 med titeln *Ideological Closure. Drug Prevention in a Post-political Society* (handledare Johan Edman, Börje Olsson och Karin Bergmark).

Josefin Månsson har arbetat med sitt avhandlingsprojekt *Cannabis discourses in contemporary Sweden: Continuity and change*. Josefin har undersökt hur cannabis,

cannabisanvändare och cannabispolitik skrivs fram på olika arenor (internet, traditionell media och på informationskonferenser om cannabis). Genom att studera och jämföra ”pratet” om cannabis på dessa arenor så undersöks olika sätt att konstruera cannabis och hur olika sätt att reglera substansen kan legitimeras. Disputationsdatum är satt till den 24 maj 2017 (handledare är Mats Ekendahl och Alexandra Bogren). Josefin arbetar parallellt i det FORTE-finansierade projektet *Unga cannabis-/spiceanvändare i Sverige - vilka är de, vad är deras problem och varför söker de inte socialtjänstens hjälp?* (med Mats Ekendahl och Patrik Karlsson från Institutionen för socialt arbete, och Jonas Raninen från CAN).

Katarinas Winters avhandlingsprojekt fokuserar relationen mellan vetenskap och samhälle genom att studera kommunikation och popularisering av alkohol- och drogforskning. Hon utforskar bland annat inkluderandet av lekmän i (vetenskaplig) kunskapsproduktion. Hennes första artikel handlar om tidningsläsares tolkningar av medierepresentationer av alkoholforskning. Den andra artikeln fokuserar popularisering av expertkunskap om beroende i populärvetenskapliga sammanhang (handledare Alexandra Bogren och Mikaela Sundberg).

Alexandra Bogrens forskning handlar om medias representationer av sociala frågor och sociala problem och om språkets betydelse för sociala relationer. Under 2016 har hon arbetat med ett projekt inom det vetenskapsociologiska området, som behandlar kunskapsproduktion och forskningskommunikation inom biomedicinsk alkoholforskning. Bogren är även medlem av *Spritmuseums* vetenskapliga stipendiekommitté.

Jenny Cisneros Örnberg forskningsområde rör folkhälsofrågor på framför allt nationell- och EU-nivå. Under 2015 har fokus legat på styrning av statliga bolag samt deltagande i ett internationellt bokprojekt om spel. Cisneros Örnberg är även samordnare för nätverket för spelforskare, GARN. Under året erhöll Cisneros Örnberg 9 miljoner i programstöd från Forte med titeln *Regaps (Responding to and Reducing Gambling Problems) – Möta utmaningar och minska spelproblem: Hjälpökande, bedömningsinstrument, samsjuklighet och effekter av policy*. Syftet med forskningsprogrammet är att undersöka reglering av spel om pengar och behandling av spelproblem.

Robin Room har under året deltagit i EUs RARHA projekt, vilket omfattar 19 EU länder och författandet av en sammanfattande rapport: *Comparative Monitoring of Alcohol Epidemiology across the EU*. Han deltar även tillsammans med Jenny Cisneros i det internationella bokprojektet om spelproblem och spelreglering.

Jukka Törrönens forskning behandlar dryckessituationers' genusskillnader och social förändring ur ett komparativt perspektiv mellan Sverige, Finland och Italien, finansierat av FORTE. Under året har han även deltagit till två andra projekt, Nordens Välfärdscenters projekt om ”Harms to others”, och Pekka Hakkarainens projekt ”Making sense of polydrug use: prevalence, use patterns and harms”. Under året erhöll Törrönen som projektledare ett forskningsanslag om 3 miljoner kronor från FORTE för att undersöka ”Varför dricker unga mindre än tidigare”.

Missbruk och beroende – samhällsreaktioner, behandling, återhämtningsprocesser

Inom detta forskningsområde bedrivs: a) analyser av samhälleliga definitioner av och reaktioner på olika slag av missbruk och beroende och hur dessa förändrats över tid; b) sociekoologiska studier av hjälpsystemet och dess olika delar, organisatoriska förändringar inom missbruks- och beroendevården; samt (c) studier av återhämtningsprocesser från missbruk och beroende och av individuella och kontextuella förutsättningar för dessa.

Under 2016 genomfördes en kvalitativ intervjustudie på uppdrag av Folkhälsomyndigheten om förändringar i spelvanor och spelproblem över tid. (*Spelvanor och spelproblem – egna upplevelser av förändringar och dess orsaker. Swelogs fördjupningsstudie om risk- och skyddsfaktorer för spelproblem*). Eva Samuelsson, Kristina Sundqvist och Jenny Cisneros Örnberg arbetade i projektet. Resultatet från intervjustudien kommer att publiceras i en rapport från Folkhälsomyndigheten och två artiklar i internationella tidskrifter under 2017.

Jan Blomqvist har under året arbetat med det VR-finansierade projektet om begreppsbyggnad och retorik kring problematiskt alkoholkonsumtion (*Feta ord*) tillsammans med Lisa Wallander på Lunds universitet.

Johan Edman leder två forskningsprojekt under detta område: *Mellan politik och byråkrati: vård och behandling av narkotikamissbrukare 2001–2015* (Forte) samt det för året nystartade projektet *Vetenskaplig stat eller statlig vetenskap? Välfärdsforskningens och välfärdspolitikens kunskapsformer 1911–2015* (RJ) tillsammans med Lena Eriksson (SoRAD) och Helena Bergman (Historiska institutionen, SU).

Lena Eriksson har under 2016, tillsammans med projektledaren Johan Edman, fortsatt arbetet med projektet *Mellan politik och byråkrati: vård och behandling av narkotikamissbrukare 2001–2015*. I studien analyseras de politiska diskussionerna om och byråkratiska hanteringen av narkomanvården i Sverige under åren 2001–2015. Fokus ligger på narkotikafrågans och missbrukarvårdens problembeskrivning, kunskapsbas och styrning. Eriksson har även påbörjat arbetet inom *Vetenskaplig stat eller statlig vetenskap*.

Jessica Storbjörk samt forskarna Kerstin Stenius och Irja Christophs startade under året upp projektet *Fördelar, spänningar och motsägelsefulla incitament i välfärdssystemet: New Public Management i svensk missbruks- och beroendevård* genom att analysera utvecklingen av privata och offentliga utförare av vård i Sverige under de senaste decennierna samt utvecklingen avseende köp av vård, observera en större upphandling av missbruksvård, genomföra pilotintervjuer, kartlägga statliga myndigheters styrning av fältet, samt samla in bakgrundsmaterial för val av kommuner och landsting som ska ingå i en mer djupdanande studie av olika sätt att organisera och styra vården och vilka för- och nackdelar detta medför.

Therese Reitans projekt *Gravida missbrukare och deras barn. En kartläggning och uppföljning*, rör kvinnor som varit gravida i anslutning till en tvångsvårdsplacering för sitt missbruk och de barn som sedan föddes – under eller efter placeringen. Under 2016

publicerades en artikel om hur socialtjänsten hanterar sådana ärenden, och en kvalitativ studie om domstolarnas argumentation i samma ärenden har färdigställts. Därutöver har en kvantitativ studie om sambandet mellan individfaktorer (hos kvinnan) och rättsliga strukturer i tvångsvårdsmål som rör gravida missbrukare påbörjats. Under 2016 publicerades också en artikel i *International Journal of Law and Psychiatry* som jämför tvångsvårdslagstiftningen på det sociala området (LVM) och inom psykiatrin (LPT) med hänsyn till möjligheterna att vårdas utanför anstalt. Detta arbetet har delvis gjorts inom ramen för tjänsten vid SoRAD och delvis inom ramen för tjänsten som forskningsledare vid Statens institutionsstyrelse.

Forskningssamarbeten

SoRADs forskare är representerade i ledningen för större internationella forskningsorganisationer, t.ex. ”The Kettil Bruun Society” och ”The International Society for the Study of Drug Policy”. Internationellt medverkar SoRADs personal fortfarande i ett tidigare forskningsprojekt finansierade av EU:s 7:e ramprogram (*Alice Rap*) samt bistår med expertis till t.ex. WHO. Under året påbörjades ett långtgående samarbete med Anna-Karin Danielsson vid Institutionen för folkhälsovetenskap, KI. Basen är ett programstödsanslag från Forte.

Under 2016 har Jessica Storbjörk och Eva Samuelsson skrivit ett kapitel i en antologi vid namn *Socialtjänstmarknaden – om marknadsorientering och konkurrensutsättning av individ- och familjeomsorgen* som kommer att ges ut på Liber förlag under 2017. Skrivarbetet har föregåtts av ett antal seminarierträffar med övriga författare som utgörs av forskare i socialt arbete från olika delar av landet. Materialet till kapitlet består av intervjuer från projektet *Individens ställning i missbruks- och beroendevården – en studie av brukarinflytande i praktiken* med fokus på hur brukarinflytandet påverkas av inslag av marknadsorientering i verksamheterna. Wennberg har ett flerårigt samarbetsprojekt med beroendecentrum Stockholm SLL.

SoRAD har under 2016 haft representanter i redaktionsråden för *Addiction*, *Addiction Research & Theory*, *Drugs: Education, Prevention and Policy*, *International Journal of Methods in Psychiatric Research*, *European Addiction Research*, *Suchttherapie*, *Journal of Drug Issues*, *the Annuals of the European Society for Social Drug Research (ESSD)*, *Nordic Studies on Alcohol and Drugs*, *Contemporary Drug Problems*, *Alkohol och Narkotika* och *Socialvetenskaplig tidskrift*. Kraus är biträdande chefredaktör för *Addiction*, *Sucht* och *Journal of Behavioral Addictions*. Room är Editor-in-Chief för *Drug and Alcohol Review* och Törrönen är deputy editor för *Drug and Alcohol Review*. Storbjörk och Cisneros Örnberg är Assistant Field Editors of *Journal of Studies on Alcohol and Drugs*. Ledberg är reviewing editor för *Frontiers in Systems Neuroscience*.

SoRADs forskare har under året 2016 varit reviewers för tidskrifter som *Acta Sociologica*, *Addiction Research and Theory*, *Addiction*, *Addictive Behaviors*, *American Journal of Epidemiology*, *BMC Medical Research Methodology*, *BMGN-Low Countries Historical Review*, *Contemporary Drug Problems*, *Drug and Alcohol Review*, *Drugs and Alcohol Today*, *Drugs, Education and Prevention Policy*, *European Addiction Research*,

European Journal of Epidemiology, European Journal of Public Health, Frontiers in Systems Neuroscience, International Journal of Drug Policy, Journal of neurophysiology, Journal of psychoactive substances, Journal of Studies on Alcohol and Drugs, Nordic Journal of Psychiatry, Nordic Studies on Alcohol and Drugs, Scandinavian journal of public health, Slovenian Journal of Public Health, Substance Use and Misuse, Sucht, The Medical Journal of Australia, Tidsskrift for samfunnsforskning samt Young.

5. Seminarier och konferenser

Förutom flertalet internseminarier har det under året hålls ett antal externseminarier på SoRAD. Externseminarierna hålls vanligen av någon utifrån inbjuden forskare som presenterar sin forskning. Dessa seminarier är också öppna för forskare utanför SoRAD och intresserad allmänhet. Under 2016 har det externa seminariet bland annat bjudit in Jason Ferris, Senior Research Fellow, Institute for Social Science Research, University of Queensland för att presentera under titeln *An examination of Random Breath Testing and alcohol-related traffic crash rates in Australia: 2000–2012*. Forskare från VTI, Statens väg- och transportforskningsinstitut presenterade har inbjudits för att presentera med titeln ”Alkohol i trafiken” och Amir Englund, Institute of Psychiatry, psychology and Neuroscience, King's College London har presenterat under titeln *Kan vi minska skadorna av cannabis?*

2016 års nätverksmöte för Sonad (Socialvetenskapligt nätverk inom alkohol- och drogforskning) ägde rum 16-17 maj på Hotell Riverton i Göteborg och arrangerades av forskare vid Göteborgs universitet. Temat för mötet var *Internationell narkotikapolitik samt metod och etik i aktuell samhällsvetenskaplig alkohol- och drogforskning*.

Under 2016 hölls det sjunde mötet med nätverket för spelforskare, GARN (Gambling Research Network) med temat *Spel och spelproblem ur ett folkhälsoperspektiv*.

SoRADs forskare har under året presenterat vid både nationella och internationella vetenskapliga konferenser och möten. Flera medarbetare, presenterade på Kjetil Bruun Society (KBS) konferensen som hölls i Stockholm och arrangerades av SoRAD. Personal har även presenterat vid konferenser som Nordic Alcohol and Drug Researchers' Assembly (NADRA), European Association for the Study of Gambling (EASG), Scientific Committee on Epidemiology in Occupational Health (EPICOH), Forte Talks och Svenska spels forskningsdag.

6. Undervisning

SoRAD är ett forskningscentrum utan egna studenter, men flera av SoRADs forskare undervisar på andra institutioner vid Stockholms universitet, tex kriminologiska institutionen, institutionen för socialt arbete och sociologiska institutionen. Personalen har under året även undervisat och handledt uppsatser på KI, Avdelningen för beteendevetenskap och socialt arbete, Hälsohögskolan i Jönköping, i Göteborg/Cera och på Sociologen vid Uppsala och Stockholms Universitet. Vidare handleder de seniora forskarna på SoRAD doktorander vid Stockholms universitet, Linköpings universitet, Göteborgs universitet och Karolinska Institutet. Under 2016 har gjorde också Sandra Norman från Sociologiska institutionen, SU, sin 10 veckors praktik på SoRAD.

7. Samverkan

SoRADs forskningsverksamhet har en karaktär som gör att intresset för forskningsresultaten är stort utanför akademien, t.ex. bland politiker, tjänstemän, praktiker, frivilligorganisationer och allmänhet. Det gör att vi årligen medverkar i ett stort antal föreläsningar riktade till dessa grupper. SoRADs forskare engageras som föreläsare på olika teman kring alkohol, narkotika, tobak och spel, både nationellt och internationellt. SoRADs personal besvarar även en ansevärd mängd frågor från media, studenter, behandlare, anhöriga och brukare via telefon och mail. SoRAD har en stor volym på samverkan och samarbete, både vad gäller kontakter och samarbete kring forskning och utbildning och medverkan i olika sammanhang utanför universitetet. Flera av SoRADs forskningsprojekt innefattar ett samarbete med olika samhällsinstitutioner t.ex. socialtjänst och beroendevård.

SoRAD har ambitionen att nå ut med sin forskning i så hög grad som möjligt och som ett led i detta startades under hösten 2013 en Facebook-sida där kontinuerliga nyheter från SoRAD publiceras, allt från nya vetenskapliga artiklar och rapporter till länkar där medarbetare har t.ex. intervjuats. SoRAD använder också hemsidan för att kommunicera nya publikationer och om verksamheten i övrigt. Filip Roumeliotis och Anders Ledberg har i egenskap av webbredaktörer haft det huvudsakliga ansvaret för hemsidans utformande.

Samverkan mellan SoRAD och Spelberoendes riksförbund ägde rum inom ramen för projektet *Spelvanor och spelproblem – egna upplevelser av förändringar och dess orsaker* genom att intervjupersoner för pilotintervjuer rekryterades via Spelberoendes riksförbund. Inför SoRADs forskningsprogram om spel om pengar har samverkan skett med olika aktörer (frivilligorganisationer, behandlingsenheter, myndigheter) för planering av delstudierna och rekrytering av respondenter.

SoRAD har ett informellt samarbete med den kommunala forsknings- och utvecklingsenheten FoU Södertörn. Samarbetet innebär att två av SoRADs medarbetare är deltidsanställda vid FoU Södertörn och leder aktuella forsknings- och utvecklingsprojekt och bidrar med sin expertis i verksamheten i stort. Forskningsprojektet *Fördelar, spänningar och motsägelsefulla incitament i välfärdssystemet: New Public Management i svensk missbruks- och*

beroendevård leds av Jessica Storbjörk vid SoRAD men sker delvis inom ramen för FoU Södertörns verksamhet.

Storbjörk och Sundqvist deltar i expertgrupp på Socialstyrelsen för framtagandet av kunskapsstöd vid hasardspelsyndrom/spelproblem. Anders Ledberg deltog som expert i Socialstyrelsens regeringsuppdrag om narkotikarelaterad dödlighet. Uppdraget redovisades i publikationen "Narkotikarelaterade dödsfall" Socialstyrelsen 2016-2-32. Han deltog även som expert i Utredningen om nätdroger mm. Utredningen presenterade betänkandet "Klassificering av nya psykoaktiva substanser (SOU 2016:93) i december. Therese Reitan är styrelsemedlem i Riksförbundet mot alkohol- och narkotikamissbruk, RFMA.

8. Året som kommer

Under 2017 påbörjas flera nya forskningsprojekt:

- Ett programstöd från Forte med titeln *Regaps (Responding to and Reducing Gambling Problems) – Möta utmaningar och minska spelproblem: Hjälpökande, bedömningsinstrument, samsjuklighet och effekter av policy*. Syftet med forskningsprogrammet är att undersöka reglering av spel om pengar och behandling av spelproblem i fem olika delstudier för att generera användbar kunskap för att utforma insatser för att förebygga och hantera spelproblem. Medverkande i forskningsprogrammet är Jenny Cisneros Örnberg, Kristina Sundqvist, Eva Samuelsson, Peter Wennberg, Jukka Törrönen, Robin Room, Ludwig Kraus, Anne H. Berman, Per Binde, Ingeborg Rossow och Rachel Volberg). Ytterligare en forskartjänst kommer att utlysas inom programmet.
- Jukka Törrönen har beviljats ett treårigt anslag från Forte om ungdomars minskande alkoholkonsumtion. Medverkande i forskningsprojektet är också Filip Roumeliotis, Eva Samuelsson och Ludwig Kraus.
- Anke Stallwitz kommer att bö på SoRAD som gästforskare inom projektet *Utreda och förebygga våld och konflikter inom den gatubaserade drogkulturen i Stockholm*.
- Jonas Landberg kommer att anställas i Tomas Hemmingssons SRA projekt *Samband mellan faderns alkoholkonsumtion i barndomen och social karriär och alkoholrelaterad sjukhusvård och död före 60 års ålder*
- Kristina Sundqvist kommer att börja jobba i sitt post-doc projekt *Problem Gambling and Psychiatric Comorbidity: a matter of gender and socio-economic status*.

Nätverket för svenska spelforskare (GARN) kommer att träffas på sitt årliga nätverksmöte 3-4 maj. Sonad nätverket kommer att träffas i Malmö 12-13 juni.

Josefin Månsson disputerar 24 maj 2017

Under 2017 inleds arbetet med att bilda en gemensam institution för folkhälsovetenskap tillsammans med CHESS.

Bilagor

Bilaga 1: Ekonomi

Totalt beviljade och inbetalda (förskott) forskningsmedel år 2016,

Fakultetsmedel (Stockholms universitet)	8 469 381
Uppdragsmedel	1 122 000
Forskningsmedel	10 370 000

Totalt 19 961 381

Resultat 2015	
	8 469 381
Fakultetsanslag (SU)	
Bidrag	10 414 471
Uppdrag	829 071
Övriga externa intäkter	390 285
Interna intäkter (avlyft)	
SUMMA INTÄKTER	20 103 209
KOSTNADER	
Personalkostnader	- 11 084 601
Sem.skuld inkl lkp	- 68 419
Lokalkostnader	-1 377 347
Övriga driftkostnader	-1 861 067
Overheadfaktura (SU)	-2 807 872
Avlyft	
Avskrivningar	
SUMMA KOSTNADER	- 17 199 307
Årets resultat	2 903 902
Kapitalförändring sedan tidigare år	2 985 834
Summa kapitalförändring	5 889 736
Ej förbrukade bidragsmedel	6 842 907

Utgående balanserade medel
(dvs totalt ej förbrukade medel)

12 732 644

Bilaga 2: Styrelse

SoRAD leds av en extern styrelse och en föreståndare. En ny styrelse har tillsatts för perioden 2015-2018. Styrelsen har under 2016 bestått av:

Lena Hübner (ordförande), Socialt arbete, Stockholms universitet

Kalle Tryggvesson, Kriminologiska institutionen, Stockholms universitet

Staffan Furusten, SCORE, Stockholms Universitet

Peter Moilanen, IOGT-NTO

Anette Skårner, Institutionen för Socialt arbete, Göteborgs universitet

Föreståndare Jenny Cisneros Örnberg, SoRAD, Stockholms universitet

Personalrepresentant Jessica Storbjörk, SoRAD, Stockholms universitet

Suppleant personalrepresentant, Katarina Winter, SoRAD, Stockholms universitet

Bilaga 3: Forskningsprojekt och program 2016

Centre of Excellence: Exclusion and Inclusion in the Late Welfare State: the Case of Alcohol and Drugs, däribland delprojekten:

- Aktörer, argument och makt i svensk folkhälsopolitik.
- Aspekter av tungt narkotikamissbruk.
- Kunskapsproduktion, kommunikation och användning: Biomedicinsk alkoholforskning som ett framväxande kunskapsfält.
- En sjuk historia – missbruk och medikalisering i Sverige, 1965–2010.
- Conceptions and institutions for handling alcohol and drug problems.
- Changes in Alcohol-Related Mortality 1980-2010: A Comparative Age-Period-Cohort Analysis.
- Studier av preventionsparadoxen bland ungdomar inom ramen för det europeiska ESPAD-projektet. Avslutat.
- Doktorandprojekt: Bruk eller missbruk – professionellas uppfattningar om alkohol- och narkotikakonsumtion (*Use or Misuse?*). Avslutat.
- Doktorandprojekt: Alkoholkultur och intersektionalitet (*Normalitetens gränser. En fokusgruppsstudie om alkoholkultur(er), genus- och åldersskapande*). Avslutat.

Övriga projekt

- Individens ställning i missbruks- och beroendevården – en studie av brukarinflytande i praktiken .
- Gravida missbrukare och deras barn. En kartläggning och uppföljning.
- Doktorandprojekt: Kunskapsproduktion, kommunikation och användning: Biomedicinsk alkoholforskning som ett framväxande kunskapsfält.
- Feta ord eller användbara definitioner?
- Mellan politik och byråkrati: vård och behandling av narkotikamissbrukare 2001–2015.
- Vetenskaplig stat eller statlig vetenskap? Välfärdsforskningens och välfärdspolitikens kunskapsformer 1911-2015.
- Fördelar, spänningar och motsägelsefulla incitament i välfärdssystemet: New Public Management i svensk missbruks- och beroendevård.
- Kvalitativ intervjustudie inom Swelogs.
- Alkoholkonsumtion, genuskillnader och social förändring. De svenska dryckessituationernas könsspecifika dynamik i ett komparativt perspektiv.

Anslagsfinansierad forskning

- Förklaringar till socioekonomiska skillnader i ogynnsamma levnadsvanor.

- Samband mellan egen socioekonomisk position och utbildning och alkoholrelaterad sjukhusvård och död före 60 års ålder – en studie av samband och medierande faktorer.
- Drug policy and contextual conditions.
- Stabilitet och variation i alkoholvanor, prediktorer för förändring, och implikationer för epidemiologi och alkohol policy.
- Affects that trigger gambling urges.
- Affektfobiterapi för patienter med alkoholberoende.
- The Treatment Response: Systemic Features, Paradigms and Socio-Cultural Frameworks.
- Alcohol and Drug Treatment Systems Research – Comparing Sweden and Australia
- Doktorandprojekt: Cannabis in a changing society: perspectives on modernity, globalization and tradition.
- Doktorandprojekt: Drug prevention, politics and knowledge: Ideology in the making.

Nätverksbidrag och konferensstöd

- Sonad
- GARN
- KBS 2016

Följande projekt pågick, men avslutades också under 2016:

Alice Rap

- WP 1: Ownership of Addictions
- WP 3: Images of addiction survey
- WP 4: Classifying addiction
- WP 5: Counting addiction
- WP 7: Potentially risky substance use / behavior
- WP 13: Governance view
- När Slösa blev köpmisbrukare: missbruk och medikalisering i Sverige 1965–2012.
- Svenska Spel: Doktorandprojekt: Spelproblem – subtyper och återhämtningsprocesser.

Bilaga 4: SoRAD publikationslista 2016

SoRAD publications 2016

Amundsen, E. J., Bretteville-Jensen, A. L. & Kraus, L. (2016). Estimating incidence of problem drug use using the Horwitz-Thompson estimator - A new approach applied to people who inject drugs in Oslo 1985-2008. *International journal on drug policy*, 27, 36-42.

Autto, J & Törrönen, J (2016): Justifications of citizens' subject positions in public debates on welfare. *Acta Sociologica*.

Azar, D., White, V., Coomber, K., Faulkner, A., Livingston, M., Chikritzhs, T., Room, R. & Wakefield, M. (2016). The association between alcohol outlet density and alcohol use among urban and regional Australian adolescents. *Addiction* 111(1):65-72.

Been, F., Bijlsma, L., Benaglia, L., Berset, J. D., Botero-Coy, A. M., Castiglioni, S., Kraus, L., Zobel, F., Schaub, M. P., Bücheli, A., Hernández, F., Delémont, O., Esseiva, P. & Christoph Ort, Ch. (2016). Assessing geographical differences in illicit drug consumption—A comparison of results from epidemiological and wastewater data in Germany and Switzerland. *Drug and Alcohol Dependence*. 161, 189-199.

Berends, L., Garfield, J.B.B., Manning, V., Buykx, P., Lam, T., Mugavin, J., Larner, A., Room, R., Allsop, S., Lubman, D.I. (2016) Social disadvantage and past treatment among clients entering public alcohol and drug services in two Australian states. *International Journal of Drug Policy* 29:88-90.

Bjerge, Bagga, Esben Houborg, Johan Edman & Riikka Perälä (2016). "Concepts and policies directed at drug use i Denmark, Finland and Sweden", i: Matilda Hellman, Virginia Berridge, Karen Duke & Alex Mold (red.), *Concepts of Addictive Behaviours across Time and Place*, Oxford.

Bogren, A. (2016) 'Alcohol short-circuits important part of the brain': Swedish newspaper representations of biomedical alcohol research. *Addiction Research & Theory*, 177-187.

Boson, K., Berglund, K., Wennberg, P. & Fahlke, C. (2016). Well-being, Mental Health Problems and Alcohol Experiences among Young Swedish Adolescents – a General Population Study. In press *Journal for Person-Oriented Research*.

Callinan, S., Laslett, A.-M., Rekve, D., Room, R., Waleewong, O., Benegal, V., Casswell, S., Florenzano, R., Hanh, T.M.H., Hanh, V.T.M., Hettige, S., Huckle, T., Ibanga, A., Obot, I., Rao, G., Siengsounthone, L., Rankin, G. & Thamarangsi, T. (2016) Alcohol's harm to others: An international collaborative project. *International Journal of Alcohol and Drug Research* 5(2):25-32.

- Callinan, S., Livingston, M., Room, R. & Dietze, P. (2016) Drinking contexts and alcohol consumption: How much alcohol is consumed in different Australian locations? *Journal of Studies on Alcohol & Drugs* 77(4): 612–619.
- Callinan, S., Livingston, M., Room, R. & Dietze, P. (2016). Drinking Contexts and Alcohol Consumption: How Much Alcohol Is Consumed in Different Australian Locations? *Journal of Studies on Alcohol and Drugs*, 77(4), 612-619.
- Carr, S., O'Brien, K.S., Ferris, J., Room, R., Livingston, M., Vandenberg, B., Donovan, R.J. & Lynott, D. (2016) Child and adolescent exposure to alcohol advertising in Australia's major televised sports. *Drug and Alcohol Review* 35(4):406-411.
- Edman, J. & Berndt, J. (2016) From boredom to dependence: the medicalisation of the Swedish gambling problem, *Nordic Studies on Alcohol and Drugs*, Vol. 33, No. 1, 81-110.
- Edman, J. (2016) Researchers should avoid conceptual banalization, *Nordic Studies on Alcohol and Drugs*, Vol. 33, No. 2.
- Edman, J. (2016) Transnational nationalism and idealistic science: the alcohol question between the wars, *Social History of Medicine*, Vol. 29, No. 3.
- Edman, J. (2016), Alkoholen som katalysator, *Ikaros*, Vol. 13, No. 1–2.
- Edman, J. (2016). Depoliticising the political: Market solutions and the retreat of Swedish institutional drug treatment from state management. *International journal on drug policy*, 32, 93-99.
- Eriksson Tinghög, M. & Tinghög, P. (2016). Preventing alcohol problems and improving drinking habits among employees: An evaluation of alcohol education. *Work: A Journal of Prevention, Assessment and Rehabilitation*, 53(2), 421-428.
- Farioli, A., Hemmingsson, T. & Kriebel, D. (2016). Vascular risk factors and rhegmatogenous retinal detachment: a follow-up of a national cohort of Swedish men. *British Journal of Ophthalmology*, 100(7), 907-913.
- Fischer, B. & Room, R. (2016) Cannabis legalization in Canada and the international conventions: Need for resolve and leadership. *Canadian Medical Association Journal*, published online 1 June.
- Frankl, M., Philips, B., Berggraf, L., Ulvenes, P., Johansson, R., & Wennberg, P. (2016). Psychometric properties of the Affect Phobia Test. *Scandinavian Journal of Psychology*, 57(5), 482-488.
- Gell, L., Buhringer, G., Room, R., Allamani, A., Eiroa-Orosa, F.J., Forberger, S., Holmes, J., Lingford-Hughes, A., McLeod, J., Meier, P. & Stead, M. (2016) Discussion and integration of

key findings. In: Gell, L., Buhringer, G., McLeod, J., Forberger, S., Holmes, J., Lingford-Hughes & Meier, P.S., eds., *What Determines Harm from Addictive Substances and Behaviours?* Pp. 157-185. Oxford, etc.: Oxford University Press.

Gell, L., Holmes, J., Buhringer, G., Allamani, A., Bjerge, B., Forberger, S., Frank, V., Lingford-Hughes, A., McLeod, J., Meier, P., Neumann, M. & Room, R. (2016) Methods. In: Gell, L., Buhringer, G., McLeod, J., Forberger, S., Holmes, J., Lingford-Hughes & Meier, P.S., eds., *What Determines Harm from Addictive Substances and Behaviours?* Pp. 19-34. Oxford, etc.: Oxford University Press.

Gell, L., McLeod, J., Holmes, J., Allamani, A., Baumberg, B., Bjerge, B., Buhringer, G., Eiroa-Orosa, F.J., Forberger, S., Frank, V., Lingford-Hughes, A., Meerkerk, G.-J., Meier, P., Neumann, M., Room, R., Schmidt, L., Stead, M., van der Mheen, D., Weirs, R. & Withington, P. (2016) Determinants of harmful substance use and gambling. In: Gell, L., Buhringer, G., McLeod, J., Forberger, S., Holmes, J., Lingford-Hughes & Meier, P.S., eds., *What Determines Harm from Addictive Substances and Behaviours?* Pp. 77-112. Oxford, etc.: Oxford University Press.

Gomes de Matos, E., Atzendorf, J., Kraus, L. & Piontek, D. (2016). Substanzkonsum in der Allgemeinbevölkerung: Ergebnisse des Suchtsurveys 2015 [Substance use in the general population: Results of the 2015 Epidemiological Survey of Substance Abuse], *Sucht, in press*

Groß, C., Kraus, L., Piontek, D., Reis, O., Zimmermann, U. S. & RISCA Group (2016). Prediction of long-term outcomes in young adults with a history of adolescent alcohol-related hospitalization. *Alcohol and Alcoholism*, 51 (1), 47–53.

Groß, C., Reis, O., Kraus, L., Piontek, D. & Zimmermann, U. S. (2016). Long-term outcomes after adolescent in-patient treatment due to alcohol intoxication: A control group study. *Drug And Alcohol Dependence*, 162, 116-123.

Hagström, H., Stål, P., Hultcrantz, R., Hemmingsson, T. & Andreasson, A. (2016). Overweight in late adolescence predicts development of severe liver disease later in life: A 39 years follow-up study. *Journal of Hepatology*, 65(2), 363-368.

Hemmingsson T., Danielsson AK, Falkstedt D.(2016) Fathers' alcohol consumption and risk of alcohol-related hospitalisation in offspring before 60 years of age, *Drugs: Education, prevention and policy*.

Hirschovits-Gerz, T., Kuussaari, K., Stenius, K., & Tammi, T. (2016). Miten päihdepalveluiden tarvetta on mahdollista mitata? Esimerkkinä tarveanalyysissä seitsemän kuntaa (How is it possible to assess the need for treatment? An example of needs-assessment in seven Finnish municipalities) .*Yhteiskuntapolitiikka* 81 (2016):2, 195-205.
http://nordicwelfare.org/PageFiles/34064/Rapport_Upphandling%20av%20missbruksv%C3%A5rd%20i%20Norden.pdf

Jayasekara, H., MacInnis, R. J., Room, R. & English, D. R. (2016). Long-Term Alcohol Consumption and Breast, Upper Aero-Digestive Tract and Colorectal Cancer Risk: A Systematic Review and Meta-Analysis. *Alcohol and Alcoholism*, 51(3), 315-330.

Jayasekara, H., MacInnis, R.J., Hodge, A.M., Room, R., Milne, R.L., Hopper, J.L., Giles, G.G. & English, D.R. (2016) Is breast cancer risk associated with alcohol intake before first full-term pregnancy? *Cancer Causes and Control* 27(9):1167-1174.

Jessica, S. (2016). Demands to peek into the secret black box: How to provide a glimpse of the treatment content. *Nordic Studies on Alcohol and Drugs*, 33(2), 139-141.

Jessica, S., Christophs, I., Samuelsson, E. & Milander Yazdanpanah, S. (2016). *A study of service user involvement in practice in the Swedish substance abuse treatment system: Methods, participants, and outcomes*. Stockholm.

Jiang, H. & Room, R. (2016) The many facets of alcohol policy. *International Journal of Alcohol and Drug Research* 5(3):85-87.

Jiang, H., Callinan, S., Livingston, M. and Room, R. (2016, early view). Off-premise alcohol purchasing in Australia: Variations by age group, income level and annual amount purchased. *Drug and Alcohol Review*, DOI: 10.1111/dar.12402.

Jiang, H., Livingston, M., Room, R. & Callinan, S. (2016). Price elasticity of on- and off-premises demand for alcoholic drinks: A Tobit analysis. *Drug And Alcohol Dependence*, 163, 222-228.

Jiang, H., Xiang, X., Room, R. & Hao, W. (2016) Alcohol and the Sustainable Development Goals, *The Lancet* 388:1279-1280.

Källmen, H., Wennberg, P., Andreasson, P. & Bergman, H. (2016). Psychometric Properties of the Swedish Version of the Personality Inventory NEO-PI-3. *International Journal of Psychology and Psychoanalysis*, 2:011.

Kjellberg K, Lundin A, Allebeck P, Falkstedt D, Hemmingsson T. (2016) The association between high physical strain at work and risk of disability pension in late middle age among men and women in Sweden. *International Archives of Occupational and Environmental Health* 2016; 89: 1239-1250.

Kraus, L. & Piontek, D. (2016). Repräsentative Bevölkerungsbefragungen zum Substanzkonsum sind alternativlos [There is no alternative for general population surveys on substance abuse]. *Sucht*, 62, pp. 257-258.

Kraus, L., Guttormsson, U., Leifman, H., Arpa, S., Molinaro, S., Monshouwer, K., Trapencieris, M., Vicente, J., Arnarsson, A. M., Balakireva, O., Bye, E. K., Chileva, A., Ciocanu, M., Clancy, L., Csémy, L., Djuricic, T., Elekes, Z., Feijão, F., Florescu, S., Franelić,

I. P., Kocsis, E., Anna Kokkevi, A., Lambrecht, P., Lazar, T. U., Nociar, A., Oncheva, S., Raitasalo, K., Rupšienė, L., Sierosławski, J., Skriver, M. V., Spilka, S., Strizek, J., Sturua, L., Toçi, E., Veresies, K., Vorobjov, S., Weihe, P., Noor, A., Matias, J., Seitz, N.-N., Piontek, D., Svensson, J., Anna A. & Hibell, B. (2016). *ESPAD Report 2015. Results from the European School Survey Project on Alcohol and Other Drugs*. Luxembourg: Publications Office of the European Union.

Kraus, L., Hay, G., Richardson, C., Yargic, I., Ilhan, M. N., Ay, P. & Schulte, B. (2016). Estimating high-risk cannabis and opiate use in Ankara, Istanbul and Izmir. *Drug and Alcohol Review*. DOI: 10.1111/dar.12447

Kraus, L., Piontek, D., Gomes de Matos, E. & Atzendorf, J. (2016). Zeitliche Entwicklungen im Substanzkonsum und in substanzbezogenen Problemen in der deutschen Allgemeinbevölkerung: Ein Rückblick auf zwei Dekaden [Time trends in substance use and related problems in the German general population: a review of two decades], *Sucht*, i press

Laslett, A. M., Jiang, H., & Room, R. (2016, early view). Alcohol's involvement in an array of harms to intimate partners. *Drug and Alcohol Review*, published early online 11 June. DOI: 10.1111/dar.12435

Lubman, D.I., Garfield, J.B.B., Manning, V., Berends, L., Best, D., Mugavin, J.M., Lam, T., Buykx, P., Larnar, A., Lloyd, B., Room, R. & Allsop, S. (2016) Characteristics of individuals presenting to treatment for primary alcohol problems versus other drug problems in the Australian Patient Pathways study. *BMC Psychiatry* (2016) 16:250.
<https://bmcp psychiatry.biomedcentral.com/articles/10.1186/s12888-016-0956-9>

Lundin, A., Kjellberg, K., Leijon, O., Punnett, L. & Hemmingsson, T. (2016). The Association Between Self-Assessed Future Work Ability and Long-Term Sickness Absence, Disability Pension and Unemployment in a General Working Population: A 7-Year Follow-Up Study. *Journal of occupational rehabilitation*, 26(2), 195-203.

Maclennan, B., Kypri, K., Connor, J., Potiki, T. & Room, R. (2016). New Zealand's new alcohol laws: protocol for a mixed-methods evaluation. *BMC Public Health*, 16, Article ID 29.

Manning, V., Garfield, J.B.B., Best, D., Berends, L., Room, R., Mugavin, J., Larnar, A., Lam, T., Buykx, P., Allsop, S. & Lubman, D.I. (2016, early view) Substance use outcomes following treatment: Findings from the Australian Patient Pathways Study. *Australian and New Zealand Journal of Psychiatry* (DOI: 10.1127/0004867415625815)

Månsson, J. & Ekendahl, M. (2016). Drogproblematik på internet. In: Kristian Daneback, Emma Sorbring (Ed.), *Socialt arbete och internet: att förstå och hantera sociala problem på nya arenor* (pp. 74-89). Stockholm: Liber.

- Månsson, J. (2016). The same old story? Continuity and change in Swedish print media constructions of cannabis. *Nordic Studies on Alcohol and Drugs*, 33(3), 267-285.
- Maron, J., Kraus, L., Pogarell, O., Gomes de Matos, E. & Piontek, D. (2016). Occupational inequalities in psychoactive substance use: A question of conceptualization?. *Addiction Research and Theory*, 24(3), 186-198.
- Maunu, A & Törrönen, J (2016): The semiotics of Sulkunen: What does the two-way window show? In Hellman, M & Katainen, A & Alanko, A & Egerer, M & Koski-Jännes, A (eds.) *Beyond the Sociological Imagination. A Festschrift in Honor of Professor Pekka Sulkunen.* Helsinki: Unigrafia, pp. 35-42.
- McLeod, J., Gell, L., Holmes, J., Allamani, A., Baumberg, B., Bjerge, B., Buhringer, G., Eiroa-Orosa, F.J., Forberger, S., Frank, V., Lingford-Hughes, A., Meerkerk, G.-J., Meier, P., Neumann, M., Room, R., Schmidt, L., Stead, M., van der Mheen, D., Weirs, R. & Withington, P. (2016) Determinants of transitions from harmful to low-risk substance use and gambling. In: Gell, L., Buhringer, G., McLeod, J., Forberger, S., Holmes, J., Lingford-Hughes & Meier, P.S., eds., *What Determines Harm from Addictive Substances and Behaviours?* Pp. 113-156. Oxford, etc.: Oxford University Press.
- McLeod, J., Gell, L., Holmes, J., Allamani, A., Bjerge, B., Buhringer, G., Forberger, S., Frank, V., Lingford-Hughes, A., Meier, P., Neumann, M., Room, R., Baumberg, B., Eiroa-Orosa, F.J., Lees, R., Meerkerk, G.-J., Schmidt, L., Stead, M., van der Mheen, D., & Weirs, R. (2016) Determinants of risky substance use and risky gambling. In: Gell, L., Buhringer, G., McLeod, J., Forberger, S., Holmes, J., Lingford-Hughes & Meier, P.S., eds., *What Determines Harm from Addictive Substances and Behaviours?* Pp. 35-76. Oxford, etc.: Oxford University Press.
- Nordström, K., Hemmingsson, T., Ekberg, K. & Johansson, G. (2016). Sickness Absence in Workplaces: Does it reflect a healthy hire effect? *International Journal of Occupational Medicine and Environmental Health*, 29(2), 315-330.
- Palm, A., Olofsson, N., Danielsson, I., Skalkidou, A., Wennberg, P. & Högberg, U. (2016). Motivational interviewing does not affect risk drinking among young women: A randomised, controlled intervention study in Swedish youth health centres. *Scandinavian Journal of Public Health*, 44(6), 611-618.
- Pennay, A. & Room, R. (2016) Drinking cultures and change – local, national and global. *Drugs: Education, Prevention and Policy* 23(4):267-269.
- Piontek, D., Kraus, L., Gomes de Matos, E. & Atzendorf, J. (2016). Der Epidemiologische Suchtsurvey 2015: Studiendesign und Methodik [The 2015 Epidemiological Survey of Substance Abuse: Study design and methodology], *Sucht*, in press.

Quilter, J., McNamara, L., Seear, K. & Room, R. (2016) Criminal law and the effects of alcohol and other drugs: a national study of the significance of 'intoxication' under Australian legislation. *UNSW Law Journal* 39(3):913-949.

Quilter, J., McNamara, L., Seear, K. & Room, R. (2016) The definition and significance of 'intoxication' in Australian criminal law: a case study of Queensland's 'Safe Night Out' legislation, *QUT Law Review* 16(2):42-58.

Rehm, J., Anderson, P., Fischer, B., Gual, A. & Room, R. (2016) Policy implications of marked reversals of population life expectancy caused by substance use. *BMC Medicine* 14:42.

Rehm, J., Prieto, J. A. A., Beier, M., Duhot, D., Rossi, A., Schulte, B., Zarco, J., Aubin, H.-J., Bachmann, M., Grimm, C., Kraus, L., Manthey, J., Scafato, E. & Gual, A. (2016). The role of alcohol in the management of hypertension in patients in European primary health care practices – a survey in the largest European Union countries. *BMC Family Practice*. 17 (1), 130. DOI 10.1186/s12875-016-0529-5.

Rehm, J., Roerecke, M. & Room, R. (2016) All-cause mortality risks for "moderate drinkers": what are the implications for burden of disease studies and low-risk drinking guidelines? *Journal of Studies on Alcohol and Drugs* 77(2): 203-204.

Reitan, T & Callinan, S. (2016). Changes in Smoking Rates Among Pregnant Women and the General Female Population in Australia, Finland, Norway, and Sweden. *Nicotine & Tobacco Research*, doi:10.1093/ntr/ntw188.

Reitan, T. (2016). Arguing the case: Committing pregnant substance abusers to compulsory care. *The international journal of alcohol and drug research*, 5(3), 131-139.

Reitan, T. (2016). Commitment without confinement: Outpatient compulsory care for substance abuse, and severe mental disorder in Sweden. *International Journal of Law and Psychiatry*, 45, 60-69.

Room, R. (2016) Book review of: Virginia Berridge, Demons: Our Changing Attitudes to Alcohol, Tobacco, and Drugs, *Social History of Alcohol and Drugs* 28(2) (Summer 2014): 199-200.

Room, R. (2016) Building social and population science in alcohol and other drug studies, *Addiction* 111(8):1326-1327.

Room, R. (2016) Integrity without extinction: paths forward for gambling research. *Addiction* 111(1):11-12.

Room, R. (2016) Sources of funding as an influence on alcohol studies. *International Journal of Alcohol & Drug Research* 5(1):15-16.

Room, R., Callinan, S. & Dietze, P. (2016). Influences on the drinking of heavier drinkers: Interactional realities in seeking to 'change drinking cultures'. *Drug and Alcohol Review*, 35(1), 13-21.

Roumeliotis, F. (2016). Drug use and affective politics: The political implications of social emotional training. *Contemporary Drug Problems*.

Roumeliotis, F. (2016). Empowered Communities: Science, Ideology and the Limits of Political Action. *Nordic Studies on Alcohol and Drugs*.

Roumeliotis, F. (2016). Ideological Closure: Drug Prevention in a Post-political Society. (Doctoral dissertation). Stockholm: Department of Sociology, Stockholm University.

Savic, M., Room, R., Mugavin, J., Pennay, A. & Livingston, M. (2016, early view) Defining “drinking culture”: a critical review of its meaning and connotation in social research on alcohol problems, *Drugs: Education, Prevention and Policy*, online early view 15 April, DOI: 10.3109/09687637.2016.1153602.

Schneider, T., Karlsson, N., & Stenius, K. (2016). Upphandling av missbruksvård i Norden: En rapport om upphandlingens styrning: ramverk, centrala budskap, utmaningar och god praxis. Nordens välfärdscenter.

Simonen, J & Törrönen, J (2016): Older women’s experiences, identities and coping strategies for dealing with a problem-drinking male family member. *Drugs: Education, Prevention and Policy*, Jul 2016, doi: 10.1080/09687637.2016.1184622.

Sörberg Wallin, A., Lundin, A., Melin, B. & Hemmingsson, T. (2016). Fathers' intelligence measured at age 18-20 years is associated with offspring smoking: linking the Swedish 1969 conscription cohort to the Swedish Survey of Living Conditions. *Journal of Epidemiology and Community Health*, 70(4), 396-401.

Stenius, K. (2016). The full picture! Improved reporting on sex and gender, age, class and ethnicity. *Nordic Studies on Alcohol and Drugs*. 33 (4), 319–320.

Stenius, K. (2016). Addiction journals and the management of conflicts of interest. *The International Journal of Alcohol and Drug Research*, 5(1), 9-10.

Strupf, M., Gomes de Matos, E., Soellner, R., Kraus, L. & Piontek, D. (2016). Trinkverhalten von Personen verschiedener Herkunftsregionen in Deutschland: Ein Vergleich mit Personen ohne Migrationshintergrund [Drinking behaviour among individuals of different origins in Germany: A comparison to individuals without migration background]. *Suchttherapie, in press*

Sundqvist, K., Jonsson, J., & Wennberg, P. (2016). Gambling Motives in a Representative Swedish Sample of Risk Gamblers. *Journal of Gambling Studies*, 1-11.

Thrul, J., Pabst, A. & Kraus, L. (2016). The impact of school nonresponse on substance use prevalence estimates – Germany as a case study. *International journal on drug policy*, 27, 164-172.

Tigerstedt, C & Törrönen, J & Simonen, J (2016): Kön och ålder vrider och vänder på våra dryckesvanor. *Ikaros* 13, 1-2, 9-11.

Törrönen, J & Härkönen, J (2016): Juomisen ritualistiset ja yksilölliset motiivit ja niiden yhteys humalaan 2000-luvun Suomessa (The ritual and individual motives of drinking and their connection to intoxication in Finland in the 2000s). *Yhteiskuntapolitiikka*, 81, 2, 161-173.

Törrönen, J & Rolando, S (2016): Women's changing responsibilities and pleasures as consumers: An analysis of Finnish, Italian and Swedish women's magazine's alcohol-related advertisements from the 1960s to the 2000s. *Journal of Consumer Culture*, March 8, 2016, doi: 10.1177/1469540516631151.

Törrönen, J. & Härkönen, J. (2016). Studying ritual and individual orientations to alcohol use: Drinking motives and their connection to intoxication in Finland in the 2000s. *International journal on drug policy*, 29, 33-40.

Warnoff C, Hemmingsson T, Lekander M, Melin B, Andreasson A. Self-rated health and inflammation in young men. *BMJ Open*. 2016 Apr 25;6(4):e009440.

Wennberg, P., Berglund, K., Berggren, U., Balldin, J. & Fahlke, C. (2016). Predicting Treatment Outcome on the Basis of Temperament in Patients Who Are Socially Stable and Alcohol Dependent. *Alcoholism Treatment Quarterly*, 34(3), 329-336.

Wilkinson, C., Livingston, M. & Room, R. (2016). Impacts of changes to trading hours of liquor licenses on alcohol-related harm: A systematic review 2005-2015. *Public Health Research and Practice*, 4(26): 1-7.

Winter, K. (2016). Coproduction of Scientific Addiction Knowledge in Everyday Discourse. *Contemporary Drug Problems*, 43(1), 25-46.

Wurdak, M., Kuntsche, E., Kraus, L. & Wolstein, J. (2016). Effectiveness of a brief intervention with and without booster session for adolescents hospitalized due to alcohol intoxication. *Journal of Substance Use*, 21(1), 72-77.